

สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงาน ในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน^{1,2}

Sociology of Gambling: On Working Class in Industrial Estate of Dream

ธนิต โตดิเทพย์³ | Tanit Toadithep

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมการพนันของกลุ่มแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นเมืองอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดการแตกตัวของกลุ่มชนชั้นทางสังคมใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มชนชั้นกลางที่เป็นแรงงานย้ายถิ่น เข้ามาในพื้นที่ที่มีความเป็นปัจเจกสูง รายได้จากการทำงานไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่าย ความสัมพันธ์กับระบบการเมืองในท้องถิ่นต่ำ การเติบโตของฟุตบอลอาชีพในประเทศนำไปสู่การเกิดขึ้นของวัฒนธรรม

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “การพนันฟุตบอลในชีวิตประจำวันของสังคมอุตสาหกรรม แห่งหนึ่งในภาคตะวันออก” สนับสนุนทุนการวิจัยจากศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² นิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน หมายถึง นิคมอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกที่ได้บรรลุวิถีชีวิต ความหวังของแรงงานต่างถิ่นที่เข้าประกอบอาชีพทำมาหากิน ไขว่คว้าตามหาความฝันที่จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม

³ อาจารย์ ดร.ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

แฟนบอลใหม่ คือ แฟนบอลพลัดถิ่น แฟนบอลทางไกล และแฟนบอลเฉพาะกิจ สนามฟุตบอลเช่า ได้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะแบบใหม่ของกลุ่มแรงงานในสังคมอุตสาหกรรม สังคมการพนันของแรงงานคือ เครือข่ายความสัมพันธ์ทางการเงิน เฉพาะหน้าเพื่อบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน และการเล่นพนันเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมใหม่บนพื้นที่ที่ถูกควบคุมด้วยกลไกของการทำงานและตารางเวลา ในโรงงานอุตสาหกรรมและเป็นพื้นที่ของการแสดงความสามารถ และตัวตนของกลุ่มแรงงาน

คำสำคัญ : แรงงาน นิคมอุตสาหกรรม การพนัน สังคมของการพนัน

Abstract

This research paper explores the sociology of football gambling among eastern Thai workers who migrate to large industrial estates in search of work, based on a qualitative research methodology. The result revealed that industrial estates have formed a new social class, especially the middle class of migrant workers in individuality area with lower income and less connection with local political system. The growth of professional football club in Thailand also generated new culture of football fan club: migrant football fan club, long distance football fan club, and gambling football fan club. However, soccer field also created a new public space among workers where social gambling also another networking of financial relationship that relieved daily life expenses. In addition, gambling is also a new social relationship model in the area where working systems, and working hours are mattered. Moreover, the soccer field is also a space where workers can express their football player skill, and identify themselves among the workers.

Keyword: Worker, Industrial Estate, Gambling, Social of Gambling

สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

ความนำ

การพนัน (Gambling) คือ กิจกรรมหนึ่งในทางสังคมที่แฝงฝังและตกทอดมาพร้อมกับมนุษย์ตั้งแต่อดีต เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแสวงโชคบนความเสี่ยงและความไม่แน่นอน ซึ่งอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การตัดสินใจออกไปซื้อสินค้าโดยที่ไม่ทราบว่าร้านเหล่านั้นจะเปิดขายหรือปิดหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม การนิยามความหมายของการพนันแนวกว้างที่หมายถึงอะไรก็ได้ ที่มีลักษณะเป็นธุรกรรมทางการเงิน (Financial Transaction) ที่เกี่ยวข้องกับผลของความไม่แน่นอน ตลอดจนการเล่นเพื่อการพักผ่อนและความบันเทิงไม่ถือว่าเป็นการพนัน ในทางตรงกันข้ามการพนันเป็นสิ่งที่สังคมและการเมืองไม่สามารถยอมรับได้ด้วยเหตุผลเชิงศีลธรรม จึงนำไปสู่การตัดสินใจวางนโยบายออกระเบียบเพื่อควบคุมกิจกรรมการพนัน หรือการเปิดโอกาสให้มีกิจการการพนันเพื่อแสวงหารายได้ของรัฐอีกทางหนึ่งเพื่อการพัฒนาสังคม การศึกษาของ Jan McMillen (1996) ในบทความเรื่อง Understanding Gambling: History, Concepts and Theories ได้ชี้ให้เห็นว่า เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมสังคม และอุดมการณ์การควบคุมของรัฐมีความสัมพันธ์ต่อความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของ “การพนัน” ที่เป็นพลวัตสามารถเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้สอดคล้องไปกับบริบททางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมวัฒนธรรม (Sangsit Piriyarungsan and Others, 2003: 1 - 2; Jan Mcmillen 1996: 6 - 40)

การเติบโตของอุตสาหกรรมกีฬาฟุตบอลในสังคมไทย ได้แก่ ฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก (Thai Premier League) หรือการติดตามดูฟุตบอลในต่างประเทศ เช่น อังกฤษพรีเมียร์ลีก (English Premier League) ส่งผลให้ฟุตบอลในฐานะของกีฬา กลายเป็นสินค้ายอดนิยม วัฒนธรรมการบริโภคข่าวสาร การดำเนินธุรกิจ และการก่อรูปทางสังคมแบบใหม่ เช่น กิจกรรมของแฟนบอล ผู้ชม และนักพนันที่เข้ามาร่วมเล่นทายผล การแข่งขันหรือ “พนันบอล” ซึ่งจะนิยมเล่นพนันควบคู่ไปกับการเชียร์ฟุตบอล ตลอดจนการแข่งขันรายการใหญ่ที่กระตุ้นให้เกิดนักพนันหน้าใหม่มีปริมาณมากขึ้น สัมพันธ์กับยอดเงินเดิมพันการพนันฟุตบอลที่มีมูลค่าสูงถึง 33, 261 ล้านบาท ในการแข่งขันฟุตบอลโลกปี 2014 (Kunjariya Sookrung and Others, 2014: 4 - 7)

ปรากฏการณ์ทางสังคมเมืองอุตสาหกรรมภาคตะวันออกด้านหนึ่ง คือ ภาพสะท้อนของความเจริญรุ่งเรือง จากตัวเลขการขยายตัวในภาคเศรษฐกิจ การเกิดขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม โครงการหมู่บ้านจัดสรร ภาคบริการที่สืบเนื่อง ขณะที่อีกด้านหนึ่งคือภาพที่ถูกเก็บซ่อนภายใต้ร่มเงาของกระบวนการพัฒนา คือ การเคลื่อนย้ายของผู้คนจำนวนมากที่เต็มไปด้วยความหวังของการแสวงหารายได้และการมีวิถีชีวิตที่ดีกว่าเดิมสู่การเป็นลูกจ้าง แรงงานภายในโรงงานอุตสาหกรรมก่อรูปเกิดขึ้นเป็นเมืองอุตสาหกรรม ประกอบไปด้วยผู้คนที่เป็กลุ่มคนชนชั้นกลาง เป็นพ่อค้าแม่ค้ารายย่อยในชุมชน กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ยกย้ายมาจากพื้นที่อื่นหลากหลายภูมิภาค มีรายได้เป็นรายวันหรือรายเดือน ภายหลังจากหักค่าใช้จ่ายประจำในแต่ละเดือนทำให้พวกเขาตกอยู่ในสภาพทางเศรษฐกิจที่ชักหน้าไม่ถึงหลัง ความโดดเดี่ยวหรือสภาวะของการกลายเป็นปัจเจกกลายเป็นแรงผลักดันของการก่อรูปทางสังคมรูปแบบใหม่ เช่น สนามฟุตบอลให้เช่าของเอกชน หรือการเกิดขึ้นของวงเหล้าและการเล่นพนันนานาชนิดควบคู่กันไป ปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่บีบรัด สังคมที่เป็ล้าเป็ลี่ยวในเมืองอุตสาหกรรมแห่งความฝัน ได้นำไปสู่การสร้างพื้นที่สาธารณะทางสังคมแบบใหม่ ในฐานะของพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้พูดคุยปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนเรื่องราวในชีวิตประจำวัน และพื้นที่แห่งความหวังทางเศรษฐกิจที่อยู่ภายนอกกรอบที่จะปลดปล่อยตนเองไปสู่ความเสมอหน้าในทางสังคม (Attachak Sattayanurak and Others, 2015; Boonmung (Anonymous), Interview: 27th November 2017)

บทความนี้ผู้เขียนจะเสนอมุมมองการพนันใหม่ผ่านสายตาของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมผ่านกรอบความคิดเรื่อง วัฒนธรรมเชิงคุณค่า (Cultural Values Model) ของ เจเน็ต สตีเฟนสัน (Janet Stephenson, 2008) ที่มองว่าปฏิสัมพันธ์ของผู้คนจะผูกพันอยู่กับพื้นที่ทางกายภาพ และทำหน้าที่บรรจุความหมาย ความรู้สึก การก่อรูปเชิงโครงสร้างที่โยงอยู่กับบริบทร่วมสมัย โดยแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองสมัยใหม่ ได้สร้างความเหลื่อมล้ำและจุดดิ่งให้ผู้คนหันหน้าเข้าสู่เส้นทางการแสวงโชค การพนันจึงเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ทำหน้าที่บรรจุความฝันและความหวังหนึ่งที่จะสร้างให้พวกเขามีความเสมอภาคกันในทางเศรษฐกิจ

สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นหลัก การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร คือ เอกสารขั้นต้น (Primary Data) ได้แก่ เอกสารเชิงสถิติทางราชการ เอกสารรายงานของท้องถิ่น เอกสารเผยแพร่โดยเจ้าของผลงานเป็นผู้บันทึกโดยตรง และเอกสารชั้นรอง (Secondary Data) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ ตำราวิชาการ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อมูลจากระบบอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์บริบทพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In - Depth Interviews) เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured or Guided Interviews) เพื่อค้นหาข้อมูลเชิงลึก และการเก็บข้อมูลจากการเสวนากลุ่มเฉพาะ (Focus - Group Discussion) เพื่อรวบรวมข้อมูลรายละเอียดจากกลุ่มแรงงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องในแวดวงการทำงาน และเป็นการตรวจสอบข้อมูลจากการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้มาจากหลากหลายแหล่ง

ผลการศึกษา

บทความจะนำเสนอออกเป็น 2 ประเด็นคือ ประเด็นแรก ข้อมูลพื้นฐานและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน ประเด็นที่สองคือสังคมการพนันของแรงงานในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

1. ข้อมูลพื้นฐานและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

การก่อรูปทางสังคมของอุตสาหกรรมแห่งความฝัน เป็นผลมาจากการพัฒนาตั้งแต่ปี 1981 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ต่อเนื่องมาจนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ที่ได้กำหนดให้พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ก้าวขึ้นเป็นชุมชนเมืองใหม่รองรับการขยายตัวของเมืองทางด้านอุตสาหกรรม การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานแบบครบวงจร การดำเนินการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกระหว่างประเทศ นิคมอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ก่อสร้างทางรถไฟเพื่อการเชื่อมต่อการขนส่งกับกรุงเทพฯ และเมืองอื่น ๆ ในภูมิภาค และก่อสร้างที่พักอาศัยของการเคหะแห่งชาติเพื่อรองรับการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวบ้านที่เข้ามาทำงานภายในนิคมอุตสาหกรรม (A City Municipality, 2007)

เมืองอุตสาหกรรมแห่งความฝันถูกจัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาลตำบลในปี 1991 และยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลนครแห่งความฝัน เนื่องจากจำนวนประชากรในเทศบาลมีปริมาณมากกว่า 50,000 คนขึ้นไป ประกอบกับท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล ปี 1953 พื้นที่ตั้งอยู่ในเขตการพัฒนาตามโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกหรืออีสเทิร์นซีบอร์ด (Eastern Sea Board) ประกอบด้วย ท่าเรือพาณิชย์ นิคมอุตสาหกรรม ชุมชนของการเคหะแห่งชาติ โรงเรียน ศูนย์บริการสาธารณสุข สนามเด็กเล่น สนามกีฬา ฯลฯ (A City Municipality, 2016)

ประชากรในพื้นที่การปกครองของเทศบาลนครแห่งความฝันจากสถิติทะเบียนราษฎรปลายปี 2016 มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 82,960 คน และประชากรแฝงที่เข้ามาเป็นแรงงานพลัดถิ่นอีกจำนวน 183,125 คน สอดคล้องกับการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณของการวิจัยครั้งนี้พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่แห่งความฝันนี้เป็นผู้คนที่เคลื่อนย้ายมาจากต่างจังหวัดถึงร้อยละ 88 ขณะที่ประชากรในพื้นที่มีเพียงร้อยละ 12 ลักษณะการประกอบอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง เป็นแรงงานตามสถานประกอบการต่าง ๆ ผู้ประกอบการรายย่อยในภาคการค้า และการบริการ ประชากรดั้งเดิมบางส่วนประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประมง (A City Municipality, 2017)

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมได้เริ่มต้นจากชุมชนการเกษตรและการค้าเข้าสู่เมืองอุตสาหกรรมอย่างเต็มรูปแบบภายหลังจากโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) พร้อมกับการเกิดขึ้นของท่าเรือ ชาวบ้านดั้งเดิมส่วนหนึ่งได้พยายามรักษาวิถีการดำเนินชีวิตแบบเดิม ได้แก่การประกอบอาชีพประมงชายฝั่งทะเลในพื้นที่หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 3 ที่สามารถรวมกลุ่มและสร้างอำนาจต่อรองระหว่างรัฐและกลุ่มทุนอุตสาหกรรมได้ (Attachak Sattayanurak and Others, 2015: 163 - 174)

การขยายตัวของโครงสร้างทางเศรษฐกิจในสังคมอุตสาหกรรมได้ทำให้เกิดการแตกตัวของกลุ่มผู้คนหน้าใหม่สามารถจำแนกได้ 4 กลุ่มดังนี้ หนึ่งกลุ่มทุนระดับสูงเป็นกลุ่มชนชั้นนำในท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรม และมีสายสัมพันธ์ที่ตึกับนักการเมืองระดับชาติจึงสามารถรับรู้ข่าวสารที่ดีแล้วกว้านซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไรเพื่อรองรับการขยายตัวของนิคมอุตสาหกรรม สองกลุ่มนายทุนใหม่ คือกลุ่มชนชั้นกลางดั้งเดิม เช่นเดียวกับกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลประโยชน์จาก

สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

การเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรมแล้วปรับปรุงที่ดินของตนเองสู่การลงทุนที่สัมพันธ์อยู่กับนิคมอุตสาหกรรม เช่น เจ้าของหอพัก บ้านเช่า ร้านประกอบกิจการขายอาหารบางแห่ง การดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในชุมชน สามกลุ่มคนหน้าใหม่ที่อพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาจากต่างถิ่น ขยายตัวไปพร้อมกับ การเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรม ประกอบไปด้วยผู้ประกอบการอาชีพค้าขายรายย่อยแบบใหม่ คนรุ่นใหม่ que เข้าเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม บริษัทต่าง ๆ ภายในนิคม และกลุ่มแรงงานรับจ้างภายในชุมชน กลุ่มผู้คนเหล่านี้เคลื่อนย้ายเข้ามาแสวงหาชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม และสี่กลุ่มผู้คนที่เผชิญความล้มเหลวในสังคมเมืองของอุตสาหกรรมที่ไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ทัน จำเป็นต้องเข้ามาเป็นแรงงานรับจ้างระดับล่างในชุมชน การเข้ามาเป็นผู้รักษาความปลอดภัยภายในนิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ

ลักษณะของการแตกออกเป็นชนชั้นทางสังคม ส่งผลให้ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เป็นแรงงาน กลุ่มแรงงานรับจ้างภายในชุมชนและอุตสาหกรรมที่มีความเป็นปัจเจกสูงเนื่องจากการย้ายถิ่นฐานที่อยู่เข้ามาใหม่ และระบบการทำงานภายในองค์กรที่ทำให้สายสัมพันธ์ทางสังคมแบบเดิมได้แตกสลายลง ผู้คนมีความเป็นส่วนตัวและโดดเดี่ยว เนื่องจากการเดินทางมาทำงานเพียงคนเดียวหรือในลักษณะของครอบครัวเดี่ยว ประกอบกับการเป็นแรงงานย้ายถิ่นที่ถูกรัฐท้องถิ่นนิยามว่า “การเป็นประชากรแฝง” นำไปสู่การสร้างปัญหาต่าง ๆ อีกมากมายภายในพื้นที่ จึงทำให้มีความสัมพันธ์กับระบบการเมืองในระดับท้องถิ่นค่อนข้างต่ำ ตลอดจนการสร้างอำนาจต่อรองเชิงนโยบายที่แทบเป็นไปได้ จึงทำให้ผู้คนเหล่านี้พยายามแสวงหาและสร้างสังคมของตนเองเพื่อเป็นการแสดงตัวตน อัตลักษณ์บนพื้นที่ทางสังคมของความเป็นเมือง

2. สังคมการพนันของแรงงานในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

2.1 ฟุตบอลไทยอาชีพการเกิดขึ้นของแฟนบอลทางไกลและเฉพาะกิจ

ฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีกเป็นรายการแข่งขันฟุตบอลอาชีพในประเทศและประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนสโมสรและสนามแข่งขันที่กระจายตัวไปในแต่ละภูมิภาคและจังหวัด สอดคล้องไปกับการเติบโตของผู้ชมฟุตบอลผ่านโทรทัศน์ที่มีสัดส่วนสูงขึ้น และเริ่มกลายเป็นสถาบันทางวัฒนธรรมแบบใหม่ที่ผูกพัน

อยู่กับชีวิตประจำวันของผู้คนที่ชื่นชอบกีฬาฟุตบอลผ่านการถ่ายทอดออกอากาศทางทีวีสู่ความเปลี่ยนแปลงของการสร้าง “ความเป็นชุมชน” ในสังคมแบบใหม่ที่สร้างจินตนาการความรู้สึกรั้ง “ความเป็นชุมชน” ในวิถีคิดของ “ท้องถิ่นนิยม” บรรดาสโมสรฟุตบอลในไทยลีกจึงพยายามรักษาหรือตั้งชื่อทีมในฐานะของการเป็นตัวแทนของท้องถิ่นตนเอง และเป็นการสร้างรากฐานพร้อมกับการขยายปริมาณแฟนบอลของตนเอง เช่น ทีมบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ทีมชลบุรี เอฟซี ทีมเชียงราย ยูไนเต็ด สุพรรณบุรี เอฟซี เป็นต้น ขณะที่ทีมภายใต้สังกัดขององค์กร/หน่วยงาน เช่น บางกอกกล๊าส ยูไนเต็ด ต่างก็พยายามสร้างรากฐานของแฟนบอลตนเองในฐานะตัวแทนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี และเป็นพื้นที่ตั้งของสโมสร หรือทีมเอสซีจี เมืองทอง เป็นทีมที่ถูกตั้งฉายาว่า ทีมเงิน ทีมสื่อ เนื่องจากผู้สนับสนุนหลักคือกลุ่มทุนใหญ่ SCG ร่วมกับ กลุ่มทุนสื่อของ SIAM SPORT ซึ่งถูกใช้ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมเพื่อสร้างฐานของแฟนบอลตนเอง นอกจากนี้สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่เชื่อมถึงกันแล้ว การมีสนามฟุตบอลของสโมสรในท้องถิ่นส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการเดินทางเชียร์ทีมรักทีมโปรดและจิตสำนึกในท้องถิ่นของตนเอง (Sirapat (Anonymous) and Nidhi (Anonymous), Focus Group: 8th June 2017)

การเกิดขึ้นของสโมสรฟุตบอลสัมพันธ์อยู่กับจังหวัดและท้องถิ่นต่าง ๆ ชื่อของสโมสรที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวแทนของท้องถิ่นและถูกยึดโยงอยู่กับกลุ่มแฟนบอลในพื้นที่ของตนเอง สามารถสะท้อนปรากฏการณ์อีกลักษณะหนึ่งของแฟนบอลที่เรียกว่า “แฟนบอลลัดถิ่น” ที่หมายถึงกลุ่มแฟนบอลที่ย้ายจากภูมิลำเนาเดิมมาทำงานในพื้นที่ต่างถิ่นแล้วมีการรวมตัวเพื่อเชียร์สโมสรบ้านเกิดของตนเอง เป็นการบริโภคฟุตบอลในฐานะของการเป็นตัวแทนของท้องถิ่น และการสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่นผ่านปฏิบัติการ เช่น การร่วมกันเดินทางไปเชียร์ทีมของท้องถิ่นตนเองในการแข่งขันนัดเยือน การร่วมทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ได้แก่ การกินอาหารของท้องถิ่นร่วมกัน และการสร้างชุมชนใหม่ที่ก้าวข้ามการเชียร์ทีมที่ตนเองชื่นชอบแต่เป็นการสร้างเครือข่ายที่ตั้งอยู่บนความสัมพันธ์ของผู้คนที่รักในเกมการแข่งขันฟุตบอล “แฟนบอล” หลากหลายทีมอาจเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมขึ้นมาใหม่ เช่น การนัดหมายออกค่ายพักแรม การเตะฟุตบอลร่วมกันของแฟนบอล การซ่อมแซมอุปกรณ์เชียร์ เป็นต้น (Wasan Punyakeaw (Edited), 2016: 198 - 216)

สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

การเติบโตของฟุตบอลไทยสู่การขยายตัวของแฟนบอลทั้งในท้องถิ่นและแฟนบอลพลัดถิ่น สู่การสร้างชุมชนใหม่ของผู้คนที่มีความชื่นชอบในสิ่งที่คล้ายคลึงกัน หากแต่ความเปลี่ยนแปลงในสังคมสมัยใหม่ก็ได้สร้างให้คนมีเวลาว่างมากเท่ากัน การเดินทางเข้ามาประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างโรงงานหรือแรงงานในพื้นที่ของชุมชนอุตสาหกรรมแห่งความฝัน⁴ ที่ได้มีข้อจำกัดเรื่องเวลาว่างจึงทำโอกาสในการร่วมเดินทางไปเชียร์ในฐานะของแฟนบอลพลัดถิ่นเป็นไปได้น้อย จึงทำให้การเชียร์ทีมประจำถิ่นของตนเองจึงเป็นไปได้แต่เพียงการเฝ้าส่งกำลังใจผ่านหน้าจอโทรทัศน์ หรือการเชียร์ทีมรักผ่านทางโทรศัพท์มือถือ หรือการฟังรายงานสดจากสถานีวิทยุ ไม่มีโอกาสที่จะได้เดินทางไปร่วมเชียร์ในสนามจริง ไม่มีกิจกรรมสัมพันธ์ร่วมกันกับกลุ่มแฟนบอลที่เชียร์ทีมเดียวกัน แฟนบอลเหล่านี้ทำหน้าที่ส่งกำลังใจอยู่ต่างพื้นที่แดนไกล หรือแฟนบอลทางไกล⁴ และบางส่วนจะมีพฤติกรรมที่จะนิยมเล่นพนันฟุตบอลร่วมกับการส่งกำลังใจเชียร์ทีมที่ตัวเองรักเพื่อเพิ่มอรรถรสและสีสันสำหรับการดูฟุตบอล

ลักษณะแฟนบอลที่เน้นผลการแข่งขันในเชิงของการพนัน คือ “แฟนบอลเฉพาะกิจ”⁵ พฤติกรรมของแฟนบอลกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับผลการแข่งขันมากกว่าความรักและความชื่นชอบทีมที่ตนเองเชียร์ ผลแพ้ชนะและผลต่างประตูของทีมรักจะมีต่อรายได้ที่มาจากการเล่นพนัน และเล่นพนันบอลทุกทีมไม่ว่าจะเป็นทีมคู่ตรงข้ามกับความชื่นชอบของตนเองโดยมีเป้าหมายหลักคือ เงินตราและชัยชนะ โดยอาจจะแทงฟุตบอลทีมที่ตนไม่ได้

⁴ ผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตว่า แฟนบอลทางไกลมีลักษณะการเชียร์ที่เกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับการขยายตัวของอุตสาหกรรมทางด้านกีฬา ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารที่สามารถถ่ายทอดสัญญาณข้ามประเทศได้ ด้วยการส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมก่อให้เกิดรูปแบบการเชียร์กีฬาจากต่างประเทศผ่านหน้าจอโทรทัศน์ ซึ่งในระยะแรกผู้เชียร์ฟุตบอลทางไกล เริ่มต้นเชียร์จากทีมดังในต่างประเทศมาก่อน (เนื่องจากการขยายตัวทางด้านกีฬาฟุตบอลอาชีพภายในประเทศไทยยังคงเป็นข้อจำกัดก่อนการเกิดขึ้นของฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีก) และส่งผลต่อการเริ่มเล่นการพนันฟุตบอลมากขึ้น กลุ่มแฟนบอลทางไกลเหล่านี้จะปรากฏทั้งที่เป็นผู้เล่นพนันฟุตบอลและเป็นผู้เชียร์ฟุตบอลเพียงอย่างเดียวโดยไม่เล่น ซึ่งผู้เขียนจะเน้นและให้ความสำคัญกับกลุ่มเฉพาะที่เป็นผู้เล่นพนันฟุตบอล

⁵ แฟนบอลเฉพาะกิจ มาจากการนิยามตัวเองของนักเล่นพนันฟุตบอลโดยเฉพาะ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เล่นพนันฟุตบอลที่มาหลากหลายต่างให้ความหมายที่ใกล้เคียงกัน

ชื่นชอบหรือเกลียดชังก็ได้ ดังเช่น กรณีของ Mr. Pichai (Anonymous) ได้มีภาพความทรงจำฝังอยู่ภายในจิตใจต่อการเล่นพนันบอลระหว่างทีมเชียร์และทีมตรงกันข้าม โดยที่ Pichai (Anonymous) ชื่นชอบและเป็นแฟนบอลทีมแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด ในช่วงฤดูกาลนั้นได้เข้าชิงแชมป์เปียนลีกกับทีมบาร์เยิร์น มิวนิค จากประเทศเยอรมัน ซึ่งระยะเวลาที่ทีมบาเยิร์น มิวนิค มีฟอร์มการเล่นที่ดีมากจนคิดว่าน่าจะเอาชนะทีมรักของตนเองได้ ประกอบกับราคาอัตราต่อรองที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้ Mr. Pichai (Anonymous) ตัดสินใจแทงพนันอยู่ฝ่ายที่เป็นต่อ ซึ่งมีโอกาสที่จะกำชัยชนะได้มากกว่า ผลการแข่งขันชิงแชมป์ครั้งนั้นทีมจากเยอรมันทำประตูขึ้นนำทีมจากอังกฤษ 1 ลูก จนใกล้จะหมดเวลาการแข่งขันเริ่มมีการพลิกลોકซ์วางท้ายเกมส์ช่วงท้ายเกม 5 นาทีสุดท้าย ทีมจากเมืองแมนเชสเตอร์ทำประตูเพิ่มได้ 2 ลูกจึงแซงกลับมาและเป็นแชมป์ในปีนั้น ผลการแข่งขันในครั้งนั้นทำให้ พิชัย เสียเงินเดิมพันไปพร้อมกับทีมคู่แข่งที่พ่ายแพ้ให้กับทีมที่ตนเองรักและเชียร์มาโดยตลอด จนรู้สึกว่าการตัดสินใจผิดพลาดกับการแทงฟุตบอลในครั้งนั้น (Pichai (Anonymous), Interview: 21st June 2017)

อุตสาหกรรมทางการกีฬาฟุตบอลก็เกิดขึ้นเป็นรูปแบบทางวัฒนธรรมใหม่สู่การสร้างผู้คนในฐานะของกลุ่มแฟนบอลในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ตามพฤติกรรมเชียร์และเล่นการพนัน คือ 1) แฟนบอลปลัดถิ่น 2) แฟนบอลทางไกล 3) แฟนบอลเฉพาะกิจ พฤติกรรมเหล่านี้สามารถเลื่อนไหลได้และมีได้ถูกจำกัดว่าแฟนฟุตบอลจะต้องเป็นแบบใดแบบหนึ่ง บางครั้งอาจเป็นได้ทั้งสองแบบหรือสามแบบก็ได้

2.2 โรงงานอุตสาหกรรมกับการสร้างพื้นที่ทางสังคมใหม่

การก่อรูปและการขยายตัวของสนามฟุตบอลของเอกชนในพื้นที่ของนิคมอุตสาหกรรม จากกระแสของการเติบโตฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีกที่มีปริมาณของผู้ชมและผู้เชียร์ในเกมส์กีฬาฟุตบอลให้ความสนใจเพิ่มขึ้นมาก และการกลับมาของกระแสความนิยมฟุตบอลทีมชาติไทยภายใต้การคุมทีมของ ชิโก้ เกียรติศักดิ์ เสนาเมือง ที่นำทีมชาติไทยก้าวขึ้นมาเป็นแชมป์ฟุตบอลในระดับภูมิภาค ในชื่อการแข่งขันอาเซียนฟุตบอลแชมป์เปียนชิพ (AFF Cup) ในปี 2014 หรือตามชื่อของผู้สนับสนุนการแข่งขัน คือ เอเอฟเอฟ ซูซูกิ คัพ และเป็นการเล่นมาชนะเลิศในรายการนี้ครั้งแรกในรอบ 12 ปี

สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

ประกอบกับการพาทีมชาติไทยเข้าสู่ฟุตบอลโลกรอบคัดเลือกโซนเอเชียได้สำเร็จ จนทำให้ กีฬาฟุตบอลได้กลับมาเป็นกระแสนิยมและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ผู้การเกิดขึ้นของผู้ประกอบการ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกีฬาฟุตบอลอีกมากมาย เช่น การขายเสื้อทีมชาติ ชุดแข่งสโมสรและของที่ระลึก การขยายตัวของสนามฟุตบอลให้เช่าของเอกชน เป็นต้น

การเกิดขึ้นของสนามฟุตบอลเอกชนได้กลายเป็นพื้นที่ทางสังคมใหม่อีกแห่งหนึ่งของชีวิตแรงงานอุตสาหกรรม สนามฟุตบอลเช่าแห่งแรกในเขตเมืองแหลมฉบังก่อตั้งขึ้นมาตั้งแต่ปี 2012 และขยายปริมาณเพิ่มมากจนถึงปัจจุบัน (ปี 2017) มีจำนวนทั้งสิ้น 12 แห่ง สนามฟุตบอลเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตทางสังคมของกลุ่มแรงงาน ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ที่มุ่งจัดสร้างให้เป็นเขตสถานประกอบการเชิงพาณิชย์ และอุตสาหกรรมที่เต็มไปด้วยโรงงาน กิจกรรมทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ตลอดจนร้านค้ารายย่อย การให้บริการที่หลากหลาย จนแทบไม่มีที่ว่างให้กับพื้นที่สาธารณะเพื่อการพักผ่อน การผ่อนคลาย ออกกำลังกาย หรือการเข้ามาใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ดังในกรณีของ Mr. Tawin (Anonymous) ได้อธิบายถึงชีวิตประจำวันของตนเองว่า ภายหลังจากการเลิกจากงานตามปกติหากไม่มีการทำงานล่วงเวลา (ห้าโมงเย็น : ผู้เขียน) จะเดินทางกลับที่พักอาศัยเพื่อเตรียมอาหาร เดินหาซื้อกับข้าวตามตลาดนัดในมื่อเย็น แล้วจึงเดินทางกลับที่พักซึ่งเป็นบ้านเช่าโดยทันที ไม่สามารถออกไปทำกิจกรรมยามว่าง พักผ่อนหรือกินข้าวข้างนอก เนื่องจากพื้นที่ของชุมชนในนิคมอุตสาหกรรมปราศจาก หรืออาจมีพื้นที่สาธารณะเพียงน้อยนิดให้ผู้คนเข้ามาใช้ หาก Mr. Tawin (Anonymous) ไม่กลับที่พัก ภายในทันทีก็จะซื้อมอเตอร์ไซด์เดินทางไปพบปะเพื่อนฝูง คนคุ้นเคยเพื่อผ่อนคลายด้วยการแลกเปลี่ยน เรื่องราวของตนเองผ่านการดื่มเหล้าเบียร์ร่วมกัน (Tawin (Anonymous), Interview: 29th June 2017)

สนามฟุตบอลเอกชนจะเริ่มเปิดทำการตั้งแต่เวลา 06.00 – 24.00 น. ในทุก ๆ วัน บางแห่งอาจมีการเปิดตลอดเวลา 24 ชั่วโมงไม่มีวันหยุด เนื่องจากเวลาของการเลิกงานของพนักงาน แรงงานในแต่ละบริษัทไม่สอดคล้องกัน เช่น Mr. Kitja (Anonymous) จะเดินทางไปร่วมเตะฟุตบอลตั้งแต่หกโมงเช้าในวันอาทิตย์เนื่องจากเป็นเวลาของการเลิกงาน หรือ Mr. Pichai (Anonymous) เดินทางไปเตะตอนตีสามซึ่งเป็นเวลาภายหลังจากการเลิกงานเช่นกัน

รายได้หลักของสนามฟุตบอลเอกชนจะมาจากค่าเช่าสนามเตะฟุตบอลในอัตรา ชั่วโมงละ 1,000 – 1,200 บาท จากลูกค้าอาจารย์ที่รวมตัวกันมาเล่นแบบไร้สังกัด และการขายสินค้าจำพวกเครื่องตี้มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะเบียร์ ดังนั้นผู้ประกอบการสนามฟุตบอล เขาจำเป็นต้องสร้างกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเตะฟุตบอลอย่างต่อเนื่อง และการจัด โปรโมชันสำหรับผู้ที่ยินยอมขึ้นขอการตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ซึ่งจะทำให้ยอดขายของ สนามมีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ผลการประกอบการก็จะมีผลกำไรในปริมาณทิศทางเดียวกัน กิจกรรมสนามฟุตบอลก็จะสามารถทำกำไรเพิ่มขึ้นได้ สามารถหล่อเลี้ยงธุรกิจเกี่ยวกับกีฬา ของตนเองได้ (Nongnat (Anonymous), Interview: 1st July 2017)

การขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์เป็นรายได้หลักอีกทางหนึ่งของ ธุรกิจสนามฟุตบอลในนิคมอุตสาหกรรม เป็นเครื่องตี้มยอดนิยมของกลุ่มแรงงาน เนื่องจาก ง่ายต่อการตี้มไม่จำเป็นต้องมีส่วนผสมที่มากมาย ประกอบกับสถานประกอบการสนาม ฟุตบอลจะได้รับการสนับสนุนกิจกรรมจากผู้สนับสนุนเครื่องตี้ม ได้แก่ เต็นท์ที่พักสำหรับ นักกีฬาตามความเหมาะสมของสนามในแต่ละแห่ง การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายเมื่อ ซื้อเครื่องตี้มครบตามจำนวน เช่น การแจกพวงกุญแจ ที่เปิดขวด เลื่อยดี เป็นต้น มีการจ้าง ผู้หญิงเข้ามาเป็นพนักงานเสิร์ฟและเติมเบียร์ให้กับลูกค้า (สาวเชียร์เบียร์) เพื่อเป็นการ สร้างแรงจูงใจของผู้ตี้มที่เป็นผู้ชายและการสนับสนุนให้เกิดการตี้มเพื่อเพิ่มยอดขาย

สนามเช่าเอกชนจะจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเล่นฟุตบอล อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การจัดแข่งขันแบบลีก เป็นการรับสมัครทีมฟุตบอลเข้าร่วมแข่งขัน แบบพบกันหมด อย่างน้อย 12 – 20 ทีม ซึ่งจะมีการเก็บค่าสมัครในอัตราทีมละ 2,500 บาท และค่าเช่าสนามอัตราครั้งละ 1,200 บาท ทีมฟุตบอลหลากหลายทีมจะมาสมัครเข้าร่วมแข่งขันกันภายใต้ชื่อของโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อเป็นการออกกำลังกาย และการช้อม ทีมเพื่อเข้าแข่งขันฟุตบอลรายการหลักภายในโรงงานอุตสาหกรรม เช่น กีฬาสีของสถาน ประกอบการ หรือการแข่งขันฟุตบอลระหว่างโรงงานภายใต้ชื่อ “อุตสาหกรรมคัพ” ที่ถูกจัดขึ้นในทุก ๆ ปี นอกจากนี้ยังมีการสร้างกิจกรรมการแข่งขันฟุตบอลแบบระยะสั้น เช่น การแข่งขันฟุตบอลแบบแพ้คัดออกชิงเงินรางวัลวัล หรือการจัดการแข่งขันในรูปแบบ สาย 4 ทีมแล้วแข่งแบบพบกันหมดชิงเงินพร้อมถ้วยรางวัล การจัดการแข่งขันรูปแบบนี้

สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

มีการเก็บค่าสมัครอัตราที่ไม่สูงมากนัก เนื่องจากมีจำนวนนัดการแข่งขันที่น้อย การเก็บอยู่ในอัตราประมาณ 1,000 – 1,500 บาท (Nongnat (Anonymous), Interview: 1st July 2017)

การรวมตัวของแรงงานเข้ามาเล่นฟุตบอลในสนามของเอกชน ส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้สังกัดของโรงงาน นักฟุตบอลจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณการออกกำลังกายจากต้นสังกัด ภายใต้โครงการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility: CSR) และหน่วยงานอุตสาหกรรม เจ้าของกิจการโรงงานสามารถนำภาระค่าใช้จ่ายเหล่านี้ ใช้เป็นหลักฐานในการหักภาษีของต้นสังกัดได้ การเกิดขึ้นของโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ได้มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะสำหรับบุคลากรภายในบริษัทของตนเอง การส่งเสริมให้เกิดทีมฟุตบอลประจำโรงงาน หลายบริษัทสนับสนุนทีมฟุตบอลของตนเองหลายด้าน ได้แก่ การตั้งชมรมฟุตบอลภายใน การจัดสรรเงินของหน่วยงานเพื่อสนับสนุนกิจกรรมค่าเช่าสนาม ค่าอาหาร ค่าเดินทาง ค่ารถ และบางบริษัทได้เปิดโอกาสให้นักกีฬาฟุตบอลสามารถเบิกค่าล่วงเวลาการทำงาน (Over Time) เพิ่มเติมได้จากการซ้อมฟุตบอล (Non (Anonymous), Interview: 1st July 2017)

ระบบการจัดการภายในทีมอาจมีผู้นำหรือผู้จัดการทีมที่กระจายอยู่ตามแผนกต่าง ๆ ในโรงงาน เช่น ทีมจงอางดำเป็นพนักงานของบริษัท อะบาทอส ทำการผลิตชิ้นส่วนอะไหล่ ทีม Fujitrans เป็นพนักงานของบริษัทขนส่งทีม Process เป็นพนักงานของบริษัท Selitica Server ผลิตชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ ทีมหมู่เฮา...ลูกหมู เป็นทีมรวมของพนักงานของบริษัทที่หลากหลาย เป็นต้น มีการเดิมพันเพื่อสร้างสีสัน สร้างแรงกระตุ้นให้กับผู้เข้าร่วมการแข่งขัน ผู้จัดการทีม กองเชียร์ของแต่ละฝ่าย วงเงินการเดิมพันขึ้นอยู่กับตกลงกันเองของตัวแทนในแต่ละฝ่าย โดยส่วนใหญ่ผู้จัดการทีมจะทำหน้าที่เจรจา การแข่งขันบางนัดอาจมีวงเงินเดิมพัน 3,000 – 4,000 บาท บางครั้งอาจสูงถึงหลักหมื่นบาทต่อนัด ดังเช่นในการแข่งขันฟุตบอลลีกที่ถูกจัดขึ้นโดยสนามฟุตบอลเอกชน ตัวแทนจากโรงงาน ก และ โรงงาน ข จะเดิมพันกันต่อนัดราวหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งจะรวบรวมเงินมาจากทั้งผู้เล่นและกองเชียร์ที่เข้ามามีส่วนร่วม พร้อมกับเบียร์อีก 2 ลัง เป็นต้น (Non (Anonymous), Interview: 1st July 2017)

ทีมนักฟุตบอลในสังกัดของโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งอาจมีการตั้งชมรมและเก็บเงินค่าสมาชิกบ้างเล็กน้อยเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ได้แก่ ค่าเดินทาง ค่าน้ำ ค่าอาหาร หรือ ค่ารักษาพยาบาลให้กับนักกีฬาที่บาดเจ็บ ดังในกรณีของ Mr. Sarawut (Anonymus) เป็นนักฟุตบอลในสังกัดของโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ได้รับความเจ็บข้อเท้าจากการแข่งฟุตบอลลีกคัพที่ถูกจัดขึ้นโดยสนามเอกชน จนถูกนำตัวไปรักษาที่คลินิกบริเวณใกล้เคียงของพื้นที่ค่าใช้จ่ายเพื่อการรักษาพยาบาลจะมาจากวงเงินของบริษัทประกันที่ทางโรงงานอุตสาหกรรมดำเนินการจัดทำให้กับพนักงานทุกคน ร่วมกับประกันสังคมอีกทางหนึ่ง พร้อมกับมีเงินช่วยเหลือจากชมรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ในส่วนที่ขาดหายไป เช่น ค่าอาหารของผู้บาดเจ็บ ค่าดูแลรักษาตัว เป็นต้น

ความสัมพันธ์ภายในของผู้เล่นฟุตบอลในพื้นที่ของสนามฟุตบอลเอกชนสามารถจำแนกออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับภายในองค์กร หน่วยงาน และระดับข้ามองค์กร หน่วยงาน โดยความสัมพันธ์ระดับภายในองค์กรจะเป็นความสัมพันธ์ร่วมกันของผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน หรือแรงงาน ที่นอกจะเป็นความสัมพันธ์ด้านการทำงานหรือกระบวนการผลิตภายในขององค์กรที่ถูกกำหนดตามโครงสร้างของหน่วยงาน พื้นที่ของกิจกรรมฟุตบอลได้กลายเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการหรือระบบความสัมพันธ์ที่แบนราบมากยิ่งขึ้น เช่น แรงงานที่มีความสามารถในการเล่นฟุตบอลสูง อาจได้รับการเอาใจจากผู้จัดการทีมหรือผู้บริหารตลอดระยะเวลาที่มีการแข่งขัน มีโอกาสสร้างอำนาจต่อรองเพิ่มมากขึ้นบนพื้นที่ของสนามฟุตบอล เช่น การต่อรองเพื่อเพิ่มระยะเวลาการซ้อม การสนับสนุนกิจกรรมของทีมมากขึ้น หรือการขอยุติงานภายหลังจากการแข่งขันที่เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระดับข้ามองค์กร หน่วยงาน เป็นความสัมพันธ์แบบปัจเจก ที่มาจากความคุ้นเคย ผสานกับความเป็นท้องถิ่นร่วมกัน มีความชื่นชอบกีฬาที่คล้ายคลึงกัน การร่วมเสวนา พูดคุยถูกคอกันในระหว่างการเล่นฟุตบอล การดื่มกิน หรือการแสดงความสามารถ ฝีมือชั้นเชิงทักษะทางฟุตบอลที่เก่งฉกาจของแรงงานบางคน รูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการนี้ จะทำหน้าที่ผ่อนคลาย ความตึงเครียดของอารมณ์

การแลกเปลี่ยนความคิดหรือการแสดงออกถึงความไม่พอใจ ความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าจากการทำงานประจำวัน ชีวิตของแรงงานจำนวนมากได้ก่อรูปสร้างความสัมพันธ์

สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

ส่วนตัวภายใต้เครือข่ายบนพื้นที่ทางสังคมใหม่บนสนามฟุตบอลเหล่านี้ การสร้างช่องทางเลือกเพื่อแสวงหาเงินใหม่ หรือการหาสถานประกอบการที่ให้เงินเดือนและสวัสดิการที่สูงขึ้นมากกว่าที่เป็นอยู่ บริเวณในนิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้ หรือโรงงานพื้นที่ใกล้เคียงตั้งในกรณีของ Mr. Sinchai (Anonymous) ถูกเชิญ (ไล้) ให้ออกจากงานในโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง จากการถูกผู้ตรวจแอลกอฮอล์ในการปฏิบัติงานจึงเดินทางเข้ามาสนามฟุตบอล ระยะเวลาสุดสัปดาห์เพื่อสอบถามถึงตำแหน่งงานในโรงงานอื่น ๆ พร้อมทั้งรับฟังคำแนะนำ ข้อเสนอแนะที่ตนเองสามารถแสวงหาเส้นสายผลักดันตัวเองเพื่อเข้าไปทำงานที่ใหม่ได้ ในระยะเวลาไม่นาน Mr. Sinchai (Anonymous) ได้งานทำที่บริษัทแห่งหนึ่งในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมในตำแหน่ง คนขับรถส่งสินค้า รับส่งพนักงาน มีรายได้ต่อเดือนที่ 12,000 บาท (Sinchai (Anonymous), Interview: 27th June 2017)

นอกจากการเติบโตของกระแสฟุตบอลกีฬาอาชีพภายในประเทศที่ส่งผลให้เกิดธุรกิจสนามฟุตบอลเอกชน และภายใต้โครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของโครงการอุตสาหกรรม (Corporate Social Responsibility: CSR) ที่สนับสนุนให้เกิดการสร้างพื้นที่สาธารณะทางสังคมใหม่ ที่ค่อนข้างน้อยในเมืองอุตสาหกรรมเนื่องจากภาครัฐให้ความสำคัญการพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับธุรกิจมากกว่าการสร้างพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมสาธารณะทางสังคม

2.3 รูปแบบทางสังคมของนักพนันบอลในนิคมอุตสาหกรรม

รูปแบบทางสังคมของนักพนันบอลทางเศรษฐกิจและการเงิน เมื่อรายได้จากการพนันคือ การแสวงหาเงินตราเพื่อมาหล่อเลี้ยงครอบครัวในระยะสั้น ๆ เช่น ชื้อกับข้าว ค่าเล่าเรียน ค่าขนมของลูก ๆ เมื่อไปโรงเรียนในแต่ละวัน การเล่นพนันฟุตบอลในแต่ละครั้งจึงมีเป้าหมายในชีวิต ที่มากกว่าการเล่นเพื่อความสนุกสนานและการบันเทิง ดังนั้น การตัดสินใจแทงพนันฟุตบอลแต่ละครั้งจึงมีการแสวงหาข้อมูลจำนวนมากที่หลากหลายแหล่ง จากหนังสือพิมพ์กีฬาภายในประเทศ และข้อมูลจากเว็บไซต์ภายนอกประเทศ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันจากสมาชิกภายในเครือข่ายของนักพนันฟุตบอลด้วยกัน ดังในกรณีของ Mr. Bunjob (Anonymous) ผู้เล่นพนันฟุตบอลท่านหนึ่งเป็นพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งเช่าอพาร์ทเมนท์อยู่ และมีลูก 3 คน มีรายได้

จากการทำงานเมื่อรวมค่าล่วงเวลาหรือรายได้พิเศษอื่น ๆ แล้วประมาณ 17,000 บาทต่อเดือน และเมื่อรวมกับภรรยาที่มีรายได้อีกประมาณ 12,000 บาทต่อเดือนก็อาจมีรายได้รวมกันสูงถึงเกือบสามหมื่นบาทต่อเดือน แต่เมื่อหักรายจ่ายค่าครองชีพต่าง ๆ ในแต่ละเดือนอาจแทบไม่มีเงินเก็บออมหรือเหลือเพียงเล็กน้อยเท่านั้น กลุ่มนักพนันฟุตบอลของ Mr. Bunjob (Anonymous) จะมีอยู่ประมาณ 15 คน ในทุกวันที่มีการแข่งขันจะเข้ามาร่วมพูดคุยและดื่มเหล้า/เบียร์ เพื่อปรึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการเล่นพนันบอล ผู้เล่นจะเลือกแทงพนันทั้งที่อยู่ในระบบออนไลน์และ การเล่นกับเจ้ามือ (โต๊ะบอล) ที่คุ้นเคยโดยตรง เนื่องจากลักษณะการแทงและการชำระเงินที่แตกต่างกัน (Bunjob (Anonymous), Interview: 1st October 2017)

การพนันในระบบออนไลน์ถึงแม้ว่าจะทำให้ผู้ชื่นชอบสามารถเล่นการพนันได้ทุกที่และทุกช่วงเวลาของการแข่งขันฟุตบอล แต่ขณะเดียวกันคือข้อจำกัดของการเล่นพนันแบบออนไลน์จำเป็นจะต้องใช้เงินสดในการเล่นเดิมพัน จากการสมัครเป็นสมาชิกและการสร้างบัญชีในระบบของการพนัน การเล่นแต่ละครั้งจะต้องมีเงินสดในบัญชีที่ตนเองได้ลงทะเบียนไว้ จำนวนเงินอย่างน้อยตามปริมาณการเล่นในครั้งนั้น เช่น จะแทงบอลทีม A หนึ่งพันบาทก็จะต้องมีเงินในบัญชีหนึ่งพันบาทเช่นเดียวกัน ซึ่งระบบการพนันออนไลน์ก็ได้สร้างความยุ่งยากให้กับบรรดานักพนันจนเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่แพร่กระจายมากในกลุ่มนักเล่นพนัน เช่น การโอนเงินเข้าบัญชีหากต้องการจะเล่นพนันคู่ใดคู่หนึ่ง และด้านหนึ่งของแรงงานที่มีเวลาส่วนตัวน้อย สถานการณ์ทางการเงินที่ไม่สอดคล้องกับการนำเงินไปใส่บัญชีเพื่อเล่นการพนันในระยะเวลานาน ๆ อย่างไรก็ตามระบบการพนันออนไลน์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญของนักพนันฟุตบอล โดยจะกล่าวในประเด็นถัดไป

การเล่นพนันกับโต๊ะบอลโดยตรงจะเป็นที่นิยมของนักพนันฟุตบอลมากกว่าการเล่นพนันบอลในระบบออนไลน์ เนื่องจากสามารถแทงฟุตบอลในระบบเงินเชื่อหรือเครดิตได้ ซึ่งแต่ละคนจะได้รับวงเงินการแทงพนันของตนเอง มีการกำหนดวันและระยะเวลาในการชำระเงินที่ชัดเจนสอดคล้องกับบัตรางวันเวลาที่มีการแข่งขัน เจ้ามือที่กลุ่มของ Bunjob (Anonymous) แขนงนั้นจะมีการกำหนดเป็นวันอังคารและวันศุกร์ การรวมตัวหากันเป็นกลุ่มของนักพนันฟุตบอลจะทำให้ผู้เล่นไม่จำเป็นต้องเสียเงินสดมากในระยะสั้น ๆ เนื่องจากสมาชิกภายในกลุ่มที่เล่นพนันด้วยกันนั้น ต่างคนก็จะได้รับวงเงิน

สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

การแทงหรือเครดิตทุกราย เมื่อตนเองเล่นเสียยังสามารถหยิบยืมเครดิตหรือวงเงินของเพื่อนที่เล่นได้ภายในกลุ่มเพื่อเป็นการรักษาเงินสดของตนเองไว้ เช่น Mr. Bunjob (Anonymous) ได้แทงบอลตลอดช่วงระยะเวลาเสาร์ – อาทิตย์ และได้เสียเงิน (เครดิต) เป็นจำนวน 12,000 บาท ซึ่งมากกว่าวงเงินที่ตนเองได้รับ 2,000 บาท และคาดหวังว่าจะเอาคืนจึงขอยืมเครดิตหรือวงเงินของสมาชิกในกลุ่มนักพนันบอลนั้นเล่นในคู่ต่อไป จนสามารถปลดภาระหนี้สินที่เกิดจากการเล่นพนันในช่วงเวลานั้นได้ หรือขณะที่เล่นการพนันเสียผู้เดิมพันจะสามารถขอหักเครดิตหรือวงเงินจากสมาชิกที่เล่นการพนันครั้งนั้นได้ เช่น เมื่อ Bunjob (Anonymous) เล่นเสียไป 4,000 บาท อาจไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินสดแต่จะขอหักจากเครดิตของสมาชิกที่แทงได้เช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามผู้เล่นที่เป็นหนี้จึงเป็นหนี้กับคนในสมาชิกที่เกิดขึ้นมาจากการหักเครดิต และต้องหาเงินมาใช้หรือเล่นต่อไปเพื่อชำระหนี้หรือค้ำประกันวงเงินให้กับเพื่อนในกลุ่มของตนเอง

ความช่วยเหลือของสมาชิกในแวดวงนักพนันฟุตบอลจะสามารถทำให้ผู้เล่นสามารถแสวงหารายได้จากการเล่นพนันฟุตบอลได้อย่างสม่ำเสมอ ขณะที่การแข่งขันระหว่างการพนันระบบออนไลน์กับเจ้ามือ (โต๊ะบอล) ที่มีความเข้มข้นสูงจึงส่งผลให้โต๊ะบอลจะมีการประณีประนอมกับผู้เล่นค่อนข้างสูง มีการขยายวงเงินหรืออัตราการแทงของรายบุคคลให้ระดับสูง ผู้เล่นบางรายมีรายได้เพียง 15,000 บาทต่อเดือน แต่สามารถมีเครดิตในการแทงฟุตบอลได้สูงถึง 30,000 – 50,000 บาท

การพนันฟุตบอลออนไลน์⁶ กลายเป็นเครื่องมือค้ำประกันความเสี่ยงอันหนึ่งให้กับนักพนันฟุตบอล เนื่องจากการพนันออนไลน์สามารถแทงได้ตลอดเวลาของการแข่งขัน เช่นการแทงพนันฟุตบอลในครึ่งหลัง หรือช่วงสิบนาทีสุดท้ายของการแข่งขัน เมื่อผู้พนันฟุตบอล (ที่เล่นพนันโดยตรงกับโต๊ะบอล) ได้ทราบผลการแข่งขันของทีมที่ตนเองได้ถือเดิมพันไว้มีผลการแข่งขันที่น่าพอใจ มีโอกาสที่จะชนะ และมีผลกำไรจากการทายผลแข่งขัน

⁶ โปรดอ่านเพิ่มเติมได้จากรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง “การพนันฟุตบอลในชีวิตประจำวันของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง”

ฟุตบอลในคู่อื่นมาก่อนแล้วนั้น แต่ผลการแข่งขันบางครั้งก็ยังไม่เสร็จสิ้นและมีความเสี่ยงที่อาจ จะเสียรายได้จากการเล่นในครั้งนั้น ผู้เล่นจึงตัดสินใจเล่นเดิมพันอยู่กับฝั่งตรงกันข้ามของ ตนเองที่ได้เล่นไว้ในครั้งแรกกับโต๊ะบอล ในระบบการพนันออนไลน์เพื่อเป็นการป้องกัน ความเสี่ยงจากผลฟุตบอลพลิกกล็อก ซึ่งจะนำไปสู่การป้องกัน การรักษาผลประโยชน์ของ ตนเองเมื่อเกิดกรณีที่ไม่คาดคิดมาก่อน ดังในกรณีของ Mr. Wittaya (Anonymous) ได้ อธิบายว่า ในวันที่เล่นพนันบอลครั้งหนึ่งได้แทงบอลถูกต้องเนื่องจากได้รับเงินประมาณ 10,000 บาท และเหลืออีก 1 คู่ที่เล่นไว้พร้อม ๆ กัน และมีผลการแข่งขันที่น่าอยู่อย่างน่า พอใจ แต่รูปเกมสัการแข่งขันตกเป็นรองจึงตัดสินใจแทงฝั่งตรงกันข้ามไว้อีกส่วนหนึ่งเพื่อ ป้องกันความเสี่ยง เนื่องจาก Wittaya (Anonymous) ได้รับเงินประมาณ 10,000 บาท จากการแทงถูกต้องเนื่อง แต่หากบอลพลิกกล็อกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ก็จะเสียเงินจากกำไรลงไป อีก 3,000 บาท จึงตัดสินใจแทงอีกฝั่งหนึ่งไปที่ 1,500 – 2,500 บาท หากไม่ว่าฝ่ายใดชนะ หรือแพ้ก็ตาม นายวิทยายจะสามารถรักษาระดับผลกำไรตามที่ตนเองต้องการได้หรือวิธีการ ดังกล่าวนี้กับพนันฟุตบอลเรียกว่า “การออกตัว” (Wittaya (Anonymous), Interview: 4th October 2017)

นอกจากการเล่นพนันฟุตบอลแล้วผู้เล่นจำนวนมากก็ยังเลือกเล่นการพนันชนิด อื่นอีกหลายชนิดตั้งแต่ไฮโล การเล่นหวย รูปแบบพฤติกรรมการเล่นพนันในพื้นที่⁷ กิจกรรมการพนันในมุมมองของแรงงานที่เห็นว่าเป็นว่าคือ ความต้องการและการจัดการ ทางการเงินในระยะสั้น มาจากรายได้ที่อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (ไม่เกิน 20,000 บาท/ เดือน) แต่ต้นทุนการใช้ชีวิตการทำงานที่มีสัดส่วนสูง ได้แก่ ค่าเช่าที่พักอาศัย ค่าข้าวของ เครื่องใช้อุปโภค บริโภค ค่าผ่อนสินค้ารายเดือน ค่าเดินทางประจำวัน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ค่าเงินใส่ซอง และการแบกรับภาระของครอบครัวตนเอง การพนันจึงเป็น กิจกรรมการจัดการทางการเงินระยะสั้นชนิดหนึ่ง ที่อาจสร้างโอกาสให้ตนเองและครอบครัว มีรายได้เพิ่มมากขึ้นในแต่ละเดือน การเสี่ยงโชคด้วยสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน

⁷ พฤติกรรมการเล่นพนันในพื้นที่ ผู้วิจัยนิยามเฉพาะหมายถึงการพนันบนพื้นฐานความสัมพันธ์ทางกายภาพที่เกิดขึ้นจริง มิใช่การพนันบนระบบออนไลน์ อินเทอร์เน็ต

สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

กล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมที่นิยมเล่นกันมากของผู้คนแทบทุกกลุ่ม เนื่องจากมีการลงทุนน้อย แต่มีอัตราผลตอบแทนค่อนข้างสูง เช่น Miss Kewalee (Anonymous) เป็นลูกจ้างภายในสำนักงานแห่งหนึ่ง มีรายได้เป็นเงินเดือน ๆ ละ 13,000 บาทต่อเดือนเมื่อรวมกับค่าล่วงเวลา และ จะซื้อหวยในอัตรางวดละ 300 - 500 บาท แทบทุกงวด มีการกระจายความเสี่ยงไปยังตัวเลขอื่น ๆ ที่ตนคาดว่าจะออก นางสาวเกวลี เคยถูกหวยได้ดินมากที่สุดคือ 50,000 บาท จากการซื้อเพียง 500 บาท และ ถูกเล็ก ๆ น้อย ๆ เรื่อยมา และมองว่าการซื้อหวยได้ดินคือการลงทุนชนิดหนึ่งไม่แตกต่างจากการฝากเงินไว้กับธนาคารเมื่อถูกรางวัลก็จะได้เป็นเงินก้อนกลับมา ผู้แสวงโชคทางด้านหวยหลายรายเห็นว่าการเล่นพนันประเภทหวยสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นเรื่องของตัวเลข มีความเป็นวิทยาศาสตร์สูงสามารถอธิบายได้ทางสถิติการคาดคะเนถึงตัวเลขงวดต่อไปได้ไม่ยากจากทักษะและความสามารถในการคำนวณ

รูปแบบพฤติกรรมการเล่นไฮโลของกลุ่มแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมพื้นที่ของการเล่นส่วนใหญ่จะถูกเก็บเป็นความลับสามารถรับรู้ได้เฉพาะกลุ่มผู้เล่นหน้าเดิมและผู้สนใจการพนันแบบที่แทบทั้งสิ้น สถานที่ที่จะถูกจัดตั้งขึ้นตามบ้านพักอาศัย สถานที่พักอาศัยภายในโรงงาน ซึ่งการเล่นในที่พักของโรงงานจะมีความปลอดภัยจากกฎหมายค่อนข้างสูง เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถเข้ามาตรวจตราและสอดส่องได้ กลุ่มผู้เล่นมักจะเล่นกันเองภายในบริษัท/โรงงานอุตสาหกรรม ภายหลังจากเลิกงานตั้งแต่เวลา 18.00 น. เป็นต้นไป เจ้ามืออาจเป็นหัวหน้างาน/หัวหน้าแผนกภายในองค์กร หรือบุคคลที่มีสภาพคล่องทางการเงินสูงสามารถให้ลูกมือสามารถหยิบยืมเงินตรามาเล่นก่อนได้ในบางกรณี ผู้เล่นที่ชื่นชอบการเล่นไฮโล เห็นว่าการพนันไฮโลมีช่องทางให้ตนเองเสี่ยงโชคได้หลากหลายการเลือกหน้าลูกเต๋าที่มีแต้ม 1 - 6 และหากต้องการที่จะลดความเสี่ยงจากการเล่น คือการเลือกแทงเฉพาะแต้มสูง หรือแต้มต่ำเท่านั้น ถึงแม้ว่าจะมีหน้ากลางคือ 11 แต้ม อยู่บ้างแต่ผู้เล่นสามารถเลือกแทงแต้มที่ 11 ได้ในอัตราต่อรองที่ค่อนข้างสูง หรือเลือกที่จะไม่แทงในตานี้ก็ได้

ความสามารถของผู้เล่นในการเล่นไฮโลที่สำคัญ คือ ทักษะการฟัง ผู้แทงจะเริ่มฟังตั้งแต่การเขย่า เพื่อคำนวณการหมุนของลูก วิธีการรินเพื่อฟังเสียงการกระทบกันระหว่างลูกเต๋ากับลูกเต๋า หรือการฟังเสียงกระทบหรือเสียงการเคลื่อนที่ระหว่างลูกเต๋า และถ้วยไฮโล เสียงที่ผ่านโสตสัมผัสจะถูกตีความผ่านประสบการณ์ของผู้แทงของแต่ละคน แล้วประเมินความเป็นไปได้ของตัวเลขบนลูกเต๋า ทิศทางการหมุน ผลรวมของตัวเลขสูง – ต่ำ และการตีความผ่านตัวเลขของผู้เล่นแต่ละคนจึงมีความแตกต่าง ที่มีความเห็นไม่ลงรอยต่อกัน สู่การยกย้ายถ่ายเทเงินตราการพนันทายตัวเลขบนลูกเต๋าสู่ผืนแผ่นไฮโล ดังในการอธิบายของ Mr. Pipat (Anonymous) ว่า

“การเล่นไฮโลสนุกตรงที่ว่ามันคือการประชันความสามารถในการฟังเสียงลูกเต๋า ถ้าไม่เห็นด้วยกับผู้เล่นคนอื่นที่เขาฟังก็ไป “ยก” เงินเขามาแทงใน หน้าหรือตัวเลขที่เรามั่นใจซึ่งก็จะได้เงินเพิ่มขึ้นหรือเสียมากขึ้น เช่น บางครั้งเราฟัง ๆ ลูกเต๋าดูออกเสียงทุ้ม ๆ น่าจะเป็นแต้มสูง แต่คนข้าง ๆ เราฟังแล้วเป็นแต้มต่ำโยนเงินแทง มา 2,000 เราก็ยกของเขามาลงแต้มสูง พอเปิดฝาถ้วยไฮโลออกสูงเราก็ได้เงินจากผู้เล่นที่แทงต่ำ และเงินจากการแทงถูกจากเจ้ามือด้วย แต่ถ้าเสียก็เช่นกัน ก็ต้องจ่ายเงินต้นพร้อมกับเงินที่เขาแทงถูกด้วย”

(Pipat (Anonymous), Interview: 10 July 2017)

การเล่นไฮโลจึงมิใช่การเล่นแบบมีเจ้ามือเพียงคนเดียวที่ทำหน้าที่เขย่าถ้วยกับลูกเต๋า หากแต่ผู้เล่นทุกคนสามารถแสดงความเป็นเจ้ามือแบบไม่เป็นทางการผ่านความเห็นที่แตกต่างกัน จากประสบการณ์การฟัง ได้แก่ การยกย้ายเงินตราของผู้เล่นด้วยกัน การแทงถูกและการรับจ่ายแทน การแสดงตัวตนและการต่อรองทางด้านความสามารถ การฟัง สู่การคาดคะเน กรณีของ Mr. Narong (Anonymous) ที่มีความสามารถในการฟังลูกเต๋ายไฮโล จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มผู้แทง หากเมื่อครั้งใดที่ Mr. Narong (Anonymous) แทง ก็จะมีลูกมือแทงตามทันที ขณะเดียวกัน เจ้ามือที่ทำหน้าที่เขย่าจำเป็นที่จะต้องมียกษะการเขย่าไฮโลที่สูงมาก เจ้ามือบางรายเขย่าออกแต้มสูง หรือ

สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

แต่มีค่าบ่อยครั้ง ก็จะทำให้ผู้เล่น ผู้แทนภาคการณ้แต่มีได้ไม่ยาก เจ้ามือจำเป็นต้องมีวิธีการ
เขย่าหนี เพื่อต่อรองความสามารถของผู้เล่นแต่ละคนแต่ละราย บางครั้งการเล่นไฮโลใน
แต่ละวงที่มีผู้เล่นหลายคน แต่อาจมีการต่อรองทางด้านฝีมือของผู้เขย่าไฮโล และผู้แทน
เพียงแคหนึ่งคน (Narong (Anonymous), Interview: 27th July 2017)

การสูญเสียเงินตรา ทรัพย์สินไปของผู้เล่นจากการเล่นพนันด้วยการนำเอาเงิน
จากอนาคตมาเล่นก่อน เช่น การหยิบยืมเพื่อนร่วมงานในวงไฮโล การเปิดเครดิตของ
การแทงฟุตบอล และการพนันที่ทำให้กลุ่มแรงงานสูญเสียทรัพย์สินมากเป็นอันดับต้น ๆ
คือ การพนันฟุตบอล ที่นอกจากผู้เล่นจะเสียเปรียบในอัตราต่อรองแล้ว การเปิดให้เครดิต
หรือการแทงเงินเชื่อยังมีผลทางด้านวิถีคิดสำคัญ คือ การที่ผู้เล่นยังไม่เสียเงินสดจริง และ
คาดหวังว่าตนเองจะสามารถเอาคืนได้ภายในสัปดาห์นั้น เมื่อเสียคู่แรก ผู้เล่นจะเอาคืนใน
คู่ที่สองคู่ที่สามและคู่ต่อ ๆ มา ทำยที่สุดยอดเสียสะสมจนมีปริมาณที่สูงมากขึ้นจนไม่
สามารถจ่ายเป็นเงินได้อาจต้องเสียทรัพย์สิน และหากไม่จ่ายไ้ระรับแทงบอลจะมีมาตรการ
การติดตามทวงหนี้ที่อาจบีบบังคับให้ขายสินทรัพย์ที่ตนเอง ครอบคร้วครอบครองอยู่
ด้วยการใช้ความรุนแรง บางครั้งอาจมีการข่มขู่เพื่อเอาชีวิต

ความปรารถนาผ่านความฝันที่มองผ่านการเล่นพนันของชนชั้นแรงงานในนิคม
อุตสาหกรรม การพนันด้านหนึ่งที่ถูกสังคมส่วนใหญ่มองว่าเป็นสิ่งเลวร้ายและนำมาสู่การ
สร้างปัญหาทั้งสังคมและครอบคร้ว แต่ในทางตรงกันข้ามกลุ่มแรงงานที่เล่นพนันมองว่า
การพนันคือช่องทางแห่งความหวังหนึ่ง และเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำหน้าที่การจัดการทาง
ด้านการเงินของพวกเขาในระยะสั้น ข้อจำกัดด้วยกลไกของรัฐท้องถิ่นที่ไม่เอื้ออำนวยให้
แรงงานพลัดถิ่นเหล่านี้เข้ามามีโอกาสและมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงนโยบาย รายได้ที่มา
จากการทำงานประจำที่เล็กน้อยภายหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และช่องทาง การต่อรอง
ประเด็นของค่าแรงมีเพียงเล็กน้อย เมื่อแรงงานประสบช่องทางแม้จะมีเพียงเล็กน้อยเพียง
พอที่จะเยียวยาหรือแสวงหารายได้เข้ามาบรรเทาความปรารถนาตามความต้องการของ
ตนเอง รายได้ที่มาจากการพนันส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้จับจ่ายใช้สอย ซื้อข้าวของบริโภค
ตามแบบแผนความคิดและความฝันของชนชั้นกลางในเมือง เช่น การกินสุกี้ร้านดัง การซื้อ
เสื้อผ้าสวยงาม การซื้อสินค้าที่มีความทันสมัย ด้วยการอธิบายว่า “เงินร้อนต้องรีบใช้
ให้หมด”

ความฝันของแรงงานพลัดถิ่นในนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออกนี้ คือ การแสวงหาเงินทุกวิถีทาง การเก็บออมเงินสักก้อนหนึ่งเพื่อกลับไปลงทุนเปิดร้านค้าขายของปลีก ร้านบริการ ร้านขายอาหาร ที่ถิ่นบ้านเกิดของตนเองหรืออาจกล่าวได้ว่าพวกเขาเหล่านี้ต่างมีความคิดความฝันที่จะก้าวขึ้นเป็นผู้ประกอบการ แต่ด้วยข้อจำกัดของรายได้ที่ไม่มากนัก มีได้เพียงแค่หล่อเลี้ยงครอบครัวให้อยู่รอดไปได้ในแต่ละเดือน “การพนัน” กลายเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะสามารถสร้างรายได้ และอาจเปลี่ยนเป็นเส้นทางลัดของการก้าวขึ้นสู่เจ้าของกิจการของตนเองได้ในวันที่โชคชะตาเข้าข้างพวกเขาบ้าง

บทส่งท้าย

การกำเนิดของฟุตบอลไทยฟรีเมียร์ลีกที่ทำให้เกิดพื้นที่ชุมชนแบบใหม่ ได้แก่ กลุ่มแฟนบอลพลัดถิ่น หมายถึง กลุ่มแฟนบอลที่ย้ายจากภูมิภาคเดิมมาทำงานในพื้นที่ต่างถิ่นแล้วมีการรวมตัวเพื่อเชียร์สโมสรบ้านเกิดของตนเอง ซึ่งเป็นการบริโภคฟุตบอลในฐานะของการเป็นตัวแทนของท้องถิ่น และการสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่นผ่านปฏิบัติการกลุ่มแฟนบอลทางไกล หมายถึงกลุ่มผู้คนที่ส่งแรงใจ ความช่วยเหลือทางด้านแรงเชียร์ผ่านเครือข่ายของระบบสื่อสารมวลชน แทบไม่มีโอกาสการเข้าร่วมเชียร์ในสนาม บางส่วนจะมีพฤติกรรมที่จะนิยมเล่นพนันฟุตบอลร่วมกับการส่งกำลังใจเชียร์ทีมที่ตัวเองรักเพื่อเพิ่มอรรถรส และกลุ่มแฟนบอลเฉพาะกิจ หมายถึง แฟนบอลที่ให้ความสำคัญกับผลการแข่งขันมากกว่าความรักและความชื่นชอบทีมฟุตบอล เน้นผลแพ้ชนะและผลต่างประตู ต่อรายได้ที่มาจากการเล่นพนัน และเล่นพนันบอลทุกทีมไม่ว่าจะเป็นทีมคู่ตรงข้ามกับความชื่นชอบเป้าหมายหลัก คือ เงินตราและชัยชนะ

กระแสของการเติบโตของฟุตบอลลีกอาชีพในประเทศ การสนับสนุนจากองค์กร/หน่วยงานต้นสังกัดผ่านโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม และการดำเนินนโยบายของรัฐในระดับท้องถิ่นที่มองว่าแรงงานพลัดถิ่นเหล่านี้คือ “ประชากรแฝง” ที่สร้างปัญหา สนามฟุตบอลเอกชนกลายเป็นพื้นที่ทางสังคมใหม่ของแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม เป็นกิจกรรมทางสังคมการใช้เวลาว่างการพักผ่อน การแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อแสวงหาการประกอบอาชีพใหม่ และการเติมพินชั้นต่อจากการแข่งขันฟุตบอล

สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

รูปแบบทางสังคมของการเล่นพนันของแรงงานคือ การสร้างเครือข่าย ความสัมพันธ์ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยทางด้านการจัดการทางการเงินร่วมกัน และการจัดการทางการเงินเฉพาะหน้า เนื่องจากผู้เล่นส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างต่ำ (ไม่เกิน 20,000 บาท/เดือน) มีต้นทุนการใช้ชีวิตทางสังคมเมืองที่ค่อนข้างสูง ได้แก่ ค่าเช่าที่พักอาศัย ค่าข้าวของเครื่องใช้อุปโภค บริโภค ค่าผ่อนสินค้ารายเดือน ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การแบกรับภาระของครอบครัวตนเอง เงินตราที่ได้มาจากการพนันจะถูกนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันเล็ก ๆ น้อย ๆ และ การเล่นการพนันเป็นลักษณะ ความสัมพันธ์ทางสังคมใหม่บนพื้นที่ที่ถูกควบคุมด้วยกลไกของการทำงานและตารางเวลา การปฏิบัติงานของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่เคร่งครัด เป็นการต่อรองชั้นเชิงทางด้านความสามารถ การคาดคะเน และการประเมินความเป็นไปได้ผ่านศักยภาพต่าง ๆ ของผู้เล่น เช่น ทักษะการฟัง ทักษะการคำนวณ การต่อสู้อาจมีอรรถหว่างบรรดาลูกมือ กับเจ้ามือ และการตัดสินใจการใช้เหตุผลทางด้านการเงิน

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการดำเนินงานการศึกษาการพนันฟุตบอลผ่านชีวิตและเรื่องราวของ แรงงานในนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออกได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การปรับปรุงโครงสร้างของรายได้และค่าแรงขั้นต่ำที่สูงขึ้น หรือการจัดการสวัสดิการเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของแรงงาน เช่น การจัดตั้งกองทุนที่มาจากรายได้การขายสลากออมสินของรัฐบาล การเก็บภาษีการพนัน เช่น โรงงานผลิตไฟฟ้าหรือเหล่าเบียร์
2. การปฏิรูปรัฐบาลท้องถิ่นที่มีลักษณะพิเศษ เช่น รัฐท้องถิ่นในเขตอุตสาหกรรม รัฐท้องถิ่นในพื้นที่การท่องเที่ยว หรือรัฐท้องถิ่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน สร้างทัศนคติและการมีมุมมองที่หลากหลาย ยืดหยุ่น โดยเฉพาะการพิจารณาในประเด็นของการเคลื่อนไหว ความเปลี่ยนแปลงของประชากรที่มีลักษณะของการข้ามพรมแดนไปมาเหล่านี้ เพื่อสร้างศักยภาพการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นที่มีความทันสมัย
3. การสร้างจิตสำนึก ความรับผิดชอบของมนุษย์และสังคมในทุกระดับ การปรับวิธีคิดต่อการพนันที่มองว่าพฤติกรรมแบบไหนคือกิจกรรมการผ่อนคลาย การแสวงหา รายได้เฉพาะหน้า หรือพฤติกรรมประเภทใดคือการใช้เงินไปกับดักของการพนันที่มีความเสี่ยงจะนำมาสู่ผลกระทบกับตนเองและครอบครัว

References

- A City Municipality. (2007). *Local Development Plan*. n.p. (In Thai)
- _____. (2016). *Local Development Plan*. n.p. (In Thai)
- _____. (2017). *Civil Registration Section and Identity Card*. n.p. (In Thai)
- Attachak Sattayanurak; et al. (2015). "Rural" Democracy on The Move. In *Changing Rural of Thai Society: Democracy on The Move*. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF). (In Thai)
- Jan McMillen (Ed.). (1996). *Gambling Cultures: Studies in history and interpretation*. Routledge: New York USA.
- Janet Stephenson. (2008). *The Cultural Values Model: An integrated approach to values in landscapes*. Landscape and Urban Planning 84. p. 127-139. (In Thai)
- Kunjariya Sookrung; et al. (Ed.). (2014). *ANNUAL REPORT 2013 Center for Gambling Studies*. Center for Gambling Studies. Bangkok: Thai Health Promotion Foundation. (In Thai)
- Sangsit Piriyanurak; et al. (2003). *Gambling Economy: Policy Choices*. Bangkok: The Government Lottery Office. (In Thai)
- Wasan Punyakeaw (Ed.). (2013). *Football Thai: History, Power, Politics and Masculinity*. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Wasan Punyakeaw (Ed.). (2016). *Thailand Premier League: Feminist, Power, Fan Culture and New Class*. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)

Interviewers

- Boonmung (Anonymous) (Interviewee) Tanit Toaditthep (Interviewer). at Restaurant. On 27th November 2017.

สังคมวิทยาของการพนัน : ว่าด้วยชนชั้นแรงงานในนิคมอุตสาหกรรมแห่งความฝัน

Bunjob (Anonymous) (Interviewee) Tanit Toaditthep (Interviewer).
at Restaurant. On 1st October 2017.

Kewalee (Anonymous) (Interview) Tanit Toaditthep (Interviewer).
at Soccer field. On 15th July 2017.

Kitja (Anonymous) (Interviewee) Tanit Toaditthep (Interviewer). at Industrial
estate. On 21st June 2017.

Narong (Anonymous) (Interviewee) Tanit Toaditthep (Interviewer). at Industrial
estate. On 27th July 2017.

Non (Anonymous) (Interviewee) Tanit Toaditthep (Interviewer). at Industrial
estate. On 1st July 2017.

Nongnat (Anonymous) (Interviewee) Tanit Toaditthep (Interviewer). at Soccer
field. On 1st July 2017.

Pichai (Anonymous) (Interviewee) Tanit Toaditthep (Interviewer). at Industrial
estate. On 21st June 2017.

Pipat (Anonymous) (Interviewee) Tanit Toaditthep (Interviewer). at Industrial
estate. 10th July 2017.

Sarawut (Anonymous) (Interviewee) Tanit Toaditthep (Interviewer).
at Industrial estate. On 3rd July 2017.

Sinchai (Anonymous) (Interviewee) Tanit Toaditthep (Interviewer). at Industrial
estate. On 27th June 2017.

Sirapat (Anonymous) and Nidhi (Anonymous) (Interviewee) Tanit Toaditthep
(Interviewer). at Restaurant . On 8th June 2017.

Tawin (Anonymous) (Interviewee) Tanit Toaditthep (Interviewer). at Housing.
On 29th June 2017.

Wittaya (Anonymous) (Interviewee) Tanit Toaditthep (Interviewer). at Industrial
estate. On 4th October 2017.